משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה [א]שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין [ב]הניחא לרבנן דאמרי [1]והניחם שם מלמד שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר בגדי כהונה ראוין הן לכהן הדיוט מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי [2]ושמו [3]הערופה [ג]והני תלתי קראי בדם ל"ל חד למעוטי [ד]מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי [ה]מטומאה אבל מפיגול לא צריך למעוטי קרא [ו]דתנן [ז]כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם עצמו מתיר הוא: **מתני'** כל [ח]מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום [ט]הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר [ה]ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור בתחילה מבפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב שכולן כפרה בפני עצמן רבי אלעזר ור"ש אומרים [י]ממקום שפסק משם הוא מתחיל: **גמ'** ת"ר [י]כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר [כ]אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום א"ר יהודה [ל]אימתי בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ אם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי רבי נחמיה אומר בד"א בדברים הנעשים בבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ מה שעשה עשוי אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו [4]והיתה זאת לכם לחוקת עולם אחת בשנה

רבי

וכגדי כהונה. ארבעה בגדי לבן דכ"ג ביום הכפורים דכתיב בהו והניחם שם (ויקרא טז): **ראוין הן לכהן הדיוט.** וקיימא לן [ט] בגדי כהונה אין בהן מעילה מפני שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שיהו זריזין לפושטן מיד: **עגלה ערופה.** כתיב בה שם שם תהא גניזתה: **הערופה.** זו ולא אחרת: **תלתא קראי כתיבי.** לכם לכפר הוא: **חד למעוטי מנותר.** שאם אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהיא בכרת בכולן אינו חייב אלא אחת משום דם וכן אם שגג בדם והזיד באחת מאלו פטור מכרת: **אבל מפיגול לא צריך למעוטי.** שאם אכל דם מקרבן פיגול ממילתא אחריתי נפקא לן דפטור מכרת דפיגול: **בין לאדם בין למזבח.** שאחרים מתירין אותן או לאכילת אדם כגון בשר קדשים הנאכל שתלוי בזריקת הדם שכל זמן שלא נזרק אסור באכילה דכתיב ודם זבחיך ישפך (דברים יב) והדר והבשר תאכל או מתירין למזבח כגון אימורין שזריקת הדם מכשרתן למזבח דכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' והדר והקטיר החלב לריח ניחוח חייבין עליו משום פיגול אם אכל מהן מקרבן מפוגל חייב כרת דכתיב (שם ז) והנפש האוכלת ממנו עונה תשא אבל מתיר את אחרים כגון הדם והקומץ אין חייבין עליו משום פיגול דגמרינן משלמים דפיגול בשלמים כתיב ושלמים יש להן מתירין למזבח ומתירין לאדם שהדם מתיר את אימוריהן למזבח ובשרם לאכילה: **מתני' האמורין על הסדר.** במשנתנו: **וכן בהיכל.** נתן מקצת מתנות על הפרוכת ונשפך הדם יביא פר אחר ויתחיל מתנות הפרוכת ואין צריך לחזור ולהתחיל בכפורת: **שכולן כפרה בפני עצמן.** לפיכך כפרה שנגמרה נגמרה: **ממקום שפסק.** ואפילו לא נגמרה אותה כפרה אין צריך לחזור וליתן מה שנתן: **גמ' מבפנים.** לפני ולפנים: **בבגדי לבן מבחוץ.** כגון הגרלה ווידוי ושפיכת שירים וכל מתנות הפרוכת ומזבח הזהב אם הקדים להן דבר מאוחר אין אלו מעכבין עליו לפוסלו אבל בשחיטה ובחפינה מודה הוא דצורך פנים כפנים דמי: **בבגדי זהב מבחוץ.** כגון אילו ואיל העם שהקדים להן הוצאת כף ומחתה אין מעכבין עליו לפסול: **אחת בשנה.** אלמא כי כתיב חוקה לעיכובא אאחת בשנה כתיב:

רבי

משום דהוי להו תרומת הדשן ובגדי כהונה כו'. ובמעילה פרק ולד חטאת (דף יא:) קאמר משום דהוו תרומת הדשן ואיברי שעיר המשתלח וכו' ופריך הניחא למאן דאמר אין נהנין אלא למאן דאמר נהנין מאי איכא למימר:

אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר. הוה מצי לשנויי דמאן דאמר מלמדין סבר לה כרבנן דרבי דוסא דהוו להו השתא שלשה כתובין אלא בעי לשנויי אפי' אם תמצא לומר דסבר כרבי דוסא: **תרי** מיעוטי כתיבי. בחד הוה סגי וכן בסוף פרק כל הבשר (חולין דף קיג:) גבי עזים העזים וי"ל דאי לא כתיב אלא חד מיעוטא ה"א נהי דאי לא כתיב מיעוטא לא ממעטינן מידי דשני כתובין הבאין כאחד מלמדין מכל מקום השתא דכתיב מיעוטא בחד מינייהו הוו להו שלשה כתובין הבאין כאחד והני דשלשה כתובין אין מלמדין הני מילי כי לא כתיבי בחד דוכתא אבל הכא לתרי מינייהו כתיבי בחד דוכתא הוה ליה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות להכי איצטריך אידך מיעוטא ואין להקשות היכי הוה ס"ד לומר אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דא"כ לישתוק מינייהו לגמרי ומהיכא תיתי למעוטי דאיצטריך מיעוט אחר מיעוט לרבות י"ל הא לא קשיא דבכל דוכתא דאיצטריך מיעוט אחר מיעוט מקשה רבינו שמואל כן ומתרץ דשתא הוה ממעטי' מכח שום דרשה או ק"ו או בנין אב להכי איצטריך מיעוט אחר מיעוט לרבות כן יש לתרץ כמו כן בכאן וזה אין להקשות אי דרשי ליה למיעוט אחר מיעוט אידך קרא שלישי למאי אתא די"ל כמו פרשה שנאמרה ונשנית תדע דלדידהו כיון דסבירא להו שני כתובין הבאין כאחד מלמדין היכא דליכא אלא שני כתובים כתוב שני למאי איצטריך אלא ע"כ י"ל כדפרישית אי נמי אי לא כתיב שלישי לא הוה דרשינן להו הנך תרי למיעוט אחר מיעוט דאי לא כתיב אלא תרומת הדשן ומיעוט שלה תרומת הדשן לאו מיעוטא הוא אבל השתא מכח דכתיב עגלה ערופה דהשתא הוו להו שלשה כתובין הוה ליה כל חד כמו מיעוט והוה ליה תרומת הדשן ומיעוט שלה כמו מיעוט אחר מיעוט): **חד** למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה. תימה דבחד קרא סגי למעוטי תרוייהו דליון דלאימעיט חד מינייהו ילפינן אידך מיניה בג"ש דחילול כדילפינן להו מהדדי בפרק בית שמאי (זבחים דף מה.) גבי קדשי נכרים ולי קשה דלא הוה צריך קרא לא לנותר ולא לטומאה דכיון דפיגול לא צריך קרא דהוה ליה דבר שאין לו מתירין נימא בק"ו ומה פיגול שהוא בקביעה ובידיעה אחת ולא הותר מכללו אינו חייב עליו טומאה שהיא בעולה ויורד ובשתי ידיעות דוקא והותר מכללו לא כל שכן וכיון דנפקא לן טומאה בקל וחומר מפיגול הדר ילפינן נותר בחילול חילול דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בג"ש כדאיתא בפרק איזהו מקומן (שם דף נ:) ונראה לי דאע"ג דעביד גמרא קל וחומר זה לפטור בדבר שאין לו מתירין משום טומאה קל וחומר פריכא הוא דאיכא למיפרך מה לפיגול שאינו נוהג לאחר זריקה ושאין פסולו בגופו אלא במחשבה בעלמא ושאינו מטמא תאמר בטומאה דשייכא אפילו לאחר זריקה ופסולו בגופו ושכן מטמאה והא דעביד התם האי קל וחומר עיקרו אג"ש סמיך דמאי למילף חילול חילול מנותר ונותר עון עון מפיגול והא דיליף לה מק"ו ולא קאמר בהדיא מג"ש י"ל משום דס"ד למילף בע"א מהיקישא דאיתקשו אכילת קודש בטומאה לשימוש בטומאה בקרא דוינזרו כמו שפירש ר"י שם בריש פ"ב דזבחים (דף טו: ד"ה אלא) וסד"א כי היכי דעיקר שימוש בטומאה הוי אף בדבר שאין לו מתירין הכי נמי אכילת קודש בטומאה ואע"ג דג"ש עדיפא שאני הכא כיון דהיקש לא איצטריך למילי אחריני וג"ש איצטריך למילי אחריני היקישא עדיפא ולהכי קאמר קל וחומר דכיון דפיגול חמור בכמה ענינים ואינו חייב אלא בדברים שיש לו מתירין א"כ מיסתברא למיגמר טומאה מיניה בג"ש ולא נידרוש היקישא כלל דאינו כל כך היקש גמור כיון שלא הוזכרו בהדיא בקרא דוינזרו אכילה ושימוש אבל הא קשיא לי מאי איצטריך למימר אבל פיגול לא צריך קרא משום דהוה ליה דבר שאין לו מתירין לימא דלא צריך קרא משום דגמר עון עון מנותר אלא ס) [וי"ל] דגזירה שוה דעון עון וחילול חילול לא ניתנה אלא למאי דכתיב בהדיא אבל הני דרשות דלכם והוא לכפר לא משמע אלא לאפוקינהו ממעילה והא דדרשינן מינייהו נותר וטומאה היינו בהם אינו ענין למעילה וכיון דלא נפקי אלא בהם אינו ענין לא גמרינן מינייהו בגזירה שוה:

תנה

עין משפט נר מצוה

פז א ב מיי' פי"ח מהל' פסולי המוקדשין הלכה ח:
פח ג שם הלכה ז:
פט ד מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל' ד:
צ ה שם הלכה ה:
צא ו שם הלכה א:

◆

רבינו חננאל

ושנינן שני תרומת הדשן משום דהויא היא ובגדי כהונה שני כתובים הבאים כאחד. פי' הכא כתיב ושמו אצל המזבח, ובבגדי כהונה כתיב והניחם שם. וכיון דאשכחנן בתרווייהו כתוב גניזה, לא גמרינן מינייהו, דקיי"מא לן דכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. שהיה לו לכתוב באחד וללמד השיני ממנו, שכן התורה נדרשת, וכיון שכתיב עוד פעם אחרת, גילה לנו שזה הדין באילו בלבד ולא בזולתם. ודחינן כי בגדי כהונה לר' דוסא אין טעונין גניזה. ואוקימנא עגלה ערופה במקומם, שנאמר וערפו שם את העגלה וגו'. ולמאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר. כלומר קשיא לר' יוחנן. ופריק (תרין) מעוטי כתיבי, ואינך יכול ללמד מהם. בתרומת הדשן כתיב ושמו, זו אפי' נעשית מצוותה בקדושתה קיימא ומועלין בה ולא זולתה. וכן הערופה כמותה, זו ולא זולתה. והני ג' קראי בדם, לכם ולכפר והוא, חד למעוטי מנותר שאין דין נותר בדם, ולא דין מעילה, ולא דין טומאה, כמו בשר קדשים וחלבם. אבל שאין בו דין פיגול אין צריך קרא למעוטי דהא תנן כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול. פי' מתירין, בשר הקדש לאדם והחלב למזבח, כי אין מותרין הבשר ולא החלב עד שיזרק הדם. אבל הדם הוא מתיר ואין אחרים מתירין אותו. **מתני'** כל מעשה יום הכפורים כו'. ת"ר כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום. פי' אם שינה מן הסדר שכתוב בתורה והקדים המאוחר לא עשה כלום. אמר ר' יהודה במה דברים אמורים בדברים הנעשין בבגדי לבן לפני ולפנים, אבל דברין הנעשים בבגדי לבן בחוץ כגון שחיטה והגרלה וכיוצא בהן ואפי' בהיכל מה שעשה עשוי. א"ר נחמיה במה דברים אמורים בדברים הנעשים בבגדי לבן בין בחוץ בין בפנים. אבל הנעשין בבגדי זהב אם הקדים מעשה לחברו מה שעשה עשוי. א"ר יוחנן ושניהן מקרא אחד דרשו והיתה זאת לכם לחוקת עולם לכפר על בני ישראל אחת בשנה.

◆

מסורת הש"ס

א) [קידושין כד. וש"נ], ב) [לעיל יב: כד.] פסחים כו. חולין קיח. כריתות ו. מעילה יא: זבחים מו., ג) [זבחים שם חולין קיח:], ד) זבחים מג. [וש"נ], ה) סנהדרין מט:, ו) זבחים מב. קי:, ז) [לעיל לט: זבחים מ.], ח) [תוספ' פ"ג ה"ד], ט) [קידושין נד.], י) [וע' תוס' פסחים כו. ד"ה כתיב ותוס' מעילה יא. ד"ה תרי כתבו תירוצים אחרים אבל בחולין קיג: ד"ה עזים וקיח: ד"ה תרי ובזבחים מו. ד"ה תרי הניחו בתימא דבחד מיעוטא סגין], כ) רש"א.

◆

תורה אור השלם

1. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם: ויקרא טז כג
2. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
3. וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַנָּחַל: דברים כא ו
4. וְהָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: ויקרא טז לד

◆

גליון הש"ס

מתני' הקדים דם השעיר. עיין מנחות דף ה ע"א תוס' ד"ה ואי אין מחוסר זמן: גמ' אם הקדים מעשה לחבירו. עיין סוטה דף י"ז ע"ב תוס' ד"ה קודם שמקנא:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

תום' ישנים

ימעלו כהן וכ"ת דליכא תרי מיעוטי הערופה ושמו הא תינח למ"ד דהוו שני כתובין ומלמדין אלא למ"ד דהוו שני כתובים ואין מלמדין אין אנו צריכין להני מיעוטי ואומר רבי דנפקא ליה ממעטות המתות דלדרשי' כת"כ שאין מועלין בהם שאין לנאוה ה"נ דבר שנעשית מצותו אין מועלין בו. מ"ר: והרי תרומת הדשן כו'. אומר רבי דתנן פרק ולד חטאת (דף יא:) דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין ואמרינן בגמרא בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אלא מזבח הפנימי מנא לן כו' ומשמע לפירוש דה"פ בשלמא מזבח החיצון [דאין מועלין כו' אלא מזבח הפנימי (מנ"ל כו' משמע דאין מועלין בתרומת הדשן ונראה לר"י דה"פ דישון מזבח הפנימי] לא נהנין מן התורה ולא מועלין [והשתא ה"ק בשלמא מזבח החיצון אסור בהנאה מדאורייתא דכתיב ושמו אלא מזבח הפנימי מנ"ל שאסור בהנאה מן התורה ומשני דמדשן נפקא ומ"ל א"כ לימא הכא דה"ל מזבח החיצון ופנימי ומנורה ג' כתובים הבאים כאחד די"ל דאחר שלמדנו דישון מזבח הפנימי ומנורה כו' חשיבי כולהו כדבר אחד ומועלין דקאמר הכא בתרומת הדשן לאו דוקא אלא איסור הנאה קאמר] ואע"ג דליכא מעילה איסורא איכא דבעגלה ערופה ליכא נמי אלא איסורא בעלמא ואומר רבי כי נראה דה"פ דבדישון מזבח הפנימי והמנורה יש בהם מעילה קודם דישון ולאחר דישון שהניחם במקומם אין בהם מעילה כלל מן התורה ודייק בגמרא בשלמא מזבח החיצון יש בו מעילה קודם דישון וגם לאחר תרומת הדשן אסור בהנאה כו' אלא דישון מזבח הפנימי והמנורה שמועלין בהן קודם דישון אף לאחר שנעשו אפר מנא לן ומשני התם ואי"מ מ"ש דמועלין בדישון מזבח הפנימי והמנורה אף אחר שנעשו אפר קודם דישון ואלו גבי קטורת אמרינן בפרק

תום' ישנים (המשך)

כל שעה (דף כו.) דמשתעלה תימרתו אין מועלין בו וי"ל שבריח אין בו מעילה שלא ניתנה תורה למלאכי השרת שא"א שלא יהנו ממנו בתפיסה ובפיטום ובהולכה ובהקטרה ורבנן הוא דגזרו ביה אבל אחר שנעשית מצותו לא גזרו ביה מידי אי נמי ריח אין בו ממש כמו קול ומראה אבל דישון מזבח הפנימי והמנורה יש בו ממש כי אין נראה לומר שיהא בריח יותר ממש מקול ומראה לפי שנכנס בגוף ולפי טעם זה המריח הדם של הקדש לא מעל אבל ללשון ראשון מעל דלא שייך ביה טעמא דלא ניתנה תורה למלאכי השרת ולהאי טעמא מועלין בדישון מזבח הפנימי והמנורה כמו בשל חיצון ותדע שכן הוא שמועלין בכהן דהא אפילו במזבח החיצון פלוגתא דאמוראי היא בפרק חטאת העוף (דף ט.) במעילה דאיכא למ"ד עד הוצאת הדשן ואיכא למאן דאמר עד תרומת הדשן אבל קודם תרומת הדשן לכ"ע מועלין וא"כ בדישון מזבח הפנימי והמנורה למה לא ימעלו כמו כן באפר קודם שהוא מדשן (של קטורת) מ"ר [illegible]: משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה

א) עי' בתוס' חולין קי"ז א' וזבחים מ"ז א' ומעילה י"א ב' ובתוס' דקמיין ויתאמרי דברי הר"י. ונכון ל"ל כמו כן באפר כיון שהוא מדשן. ועיין ש"י. ב) ע"כ שייך לדף נו ע"ב.